

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laiksi rajavartiolaitoksesta

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys n:o 42/1998 vp laiksi rajavartiolaitoksesta. Eduskunnalle on hallintovaliokunta antanut asiasta mietintönsä n:o 25/1998 vp.

Eduskunta edellyttää hallituksen tarkkaan seuraavan lain soveltamista ja toimivuutta sekä ryhtyvän seurannan edellyttämiin tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että säädettävän uuden lainsäädännön edellyttämät tehtävät ja näiden tehtävien hoitamiseksi asetettavat vaatimukset huomioon ottaen myös aikaisemman koulutusjärjestelmän mukaisen koulutuksen saaneille rajavartiomiehen tehtävässä palveleville upseereille, erikoisupseereille ja opistousepureille sekä kaikille merivartioloille ja

rajavartioloille annetaan rajavartiomiehen tehtävien ja niiden asianmukaisen hoitamisen edellyttämä täydennyskoulutus.

Eduskunta edellyttää hallituksen selvittävän uuden, erillisen poliisi-, tulli- ja rajavirtioviranomaisten yhteistoimintaa koskevan säädöksen tarpeellisuuden ottaen huomioon muun muassa kyseisten viranomaisten laissa säädetyt toimialakohtaiset tehtävät, olemassa olevan sääntelyn mahdollistama yhteistoiminta ja käytännön yhteistoimintatarpeet sekä tämän lisäksi antavan eduskunnalle tarvittaessa lakiehdotuksen koskien rajatarkastustoimivallan antamista rajavartiolaitoksen ohella myös poliisi- ja tulliviranomaisille.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

rajavartiolaitoksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Asema ja kokoonpano

Rajavartiolaitos kuuluu Suomen sisäiseen turvallisuusjärjestelmään ja on samalla myös ulkoisen turvallisuusjärjestelmän osa. Rajavartiolaitoksen ylin johto ja valvonta kuuluu sille ministeriölle, jonka toimialaan rajavartiolaitos valtioneuvoston ohjesäännön (1522/1995) mukaan kuuluu.

Rajavartiolaitoksen sisäinen järjestys on sotilaallinen.

Rajavartiolaitoksessa on rajavartiolaitoksen päällikkö, rajavartiolaitoksen esikunta, raja-

vartiostoja, merivartiostoja sekä muita yksiköitä. Rajavartiolaitoksen esikunta on samalla 1 momentissa tarkoitettun ministeriön osasto.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *rajavartiolaitoksen valvonta-alueella* valtakunnan maarajaan rajoittuvien kuntien aluetta, Kesälahden ja Punkaharjun kunnan sekä Nurmeksien kaupungin aluetta, mereen rajoittuvien kuntien taajama-alueiden ulkopuolista aluetta, Ahvenanmaan maakunnan aluetta, Suomen aluevesien ja kalastusvyöhykkeen aluetta sekä lisäksi rajavartio-

laitoksen valvottaviksi säädettyjen rajanylityspaikkojen alueita ja mereen rajoituvissa kunnissa sijaitsevien merivartioasemien alueita;

2) *rajanylityspaikalla* passilaissa (642/1986) ja ulkomaalaislaissa (378/1991) tarkoitettua lentoasemaa, satamaa, merivartioasemaa, rajavartioasemaa taikka valtakunnan maa- tai merirajan rajaosuutta tai rajalla olevaa muuta erikseen säädettyä, määrättyä tai kansainvälisin sopimuksin sovittua paikkaa, jonka kautta henkilöiden maahantulo Suomeen ja maastalähtö Suomesta on sallittu yleisesti tai erikseen myönnettävällä luvalla taikka kansainvälisten sopimusten nojalla;

3) *rajatarkastuksella* niitä maahantulevaan tai maastalähtevään henkilöön, hänen matkustusasiakirjoihinsa, käyttämäänsä kulkuneuvoon ja sen hallinto-oikeutta osoittaviin asiakirjoihin sekä hallussapitämiinsä tavaroihin ja aineisiin sekä niiden hallussapito-oikeutta osoittaviin asiakirjoihin kohdistuvia kuulemis- ja tarkastustoimenpiteitä, jotka toteutetaan muista syistä riippumatta yksinomaan henkilön rajanylitysaikojen perusteella ja joilla:

a) selvitetään ja todetaan maahantulevan tai maastalähtevän henkilön maahantulo- tai maastalähtöedellytykset;

b) pyritään tunnistamaan ja toteamaan maahantuloa tai maastalähtöä yrittävät maahantulokiellossa tai matkustuskiellossa olevat taikka toimivaltaisen viranomaisen antaman etsintäkuulutuksen mukaan tavattaessa haastettavat, kiinniotettavat, pidettävät, säilönnötettävät tai vangittavat henkilöt; sekä

c) pyritään ennalta estämään ja paljastamaan sellaiset rikokset, joihin osallisena on maahantuleva tai maastalähtevä henkilö ja jotka sisältävät valtionrajarikoksen, laittoman maahantulon järjestämistä, ihmiskauppaa, väärennettyjen matkustusasiakirjojen tai laittomasti hallussapidettyjen huumaus- tai radioaktiivisten aineiden taikka rikoksella hankittujen maksuvälineiden tai rikoksella hankitun kulkuneuvon tai muun omaisuuden hallussapidämistä taikka ilman lupaa hallussapidettyjen ampuma-aseiden, ampumatarpeiden tai muiden vaarallisten esineiden tai aineiden hallussapidämistä;

4) *rajavalvonnalla* sitä rajavartiolaitoksen toimintaa, jolla ylläpidetään vieraan valtion tai kansainvälisen yhteisön kanssa tehtyjen sopimusten mukaista rajajärjestystä Suomen rajoilla ja jolla pyritään ennalta estämään, keskeyttämään ja paljastamaan:

a) Suomen rajan ylittäminen muualta kuin luvallisesta maahantulo- tai maastalähtöpai-kasta tai vastoin lakiin perustuvaa kieltoa tai tällaisen teon yritys taikka muu rajan ylittämisestä annettujen säännösten rikkominen;

b) rajalla tapahtuva maanpetoksellinen tai valtiopetoksellinen yhteydenpito vieraaseen valtioon;

c) Suomen rajoihin ja niihin kuuluviin rajamerkkeihin ja -laitteisiin kohdistuvat rikokset; sekä

d) sellaiset vieraassa valtiossa oleskelevien henkilöiden tai vieraan valtion Suomeen tai sen alueeseen kohdistamat teot, jotka loukkaavat Suomen alueellista koskemattomuutta;

5) *teknisellä valvonnalla* ennalta määräämättömiin henkilöihin sekä henkilö- ja tavari liikenteeseen kohdistuvaa teknisellä laitteella tapahtuvaa katselua tai kuuntelua sekä äänen tai kuvan automaattista tallentamista;

6) *tarkkailulla* jatkuvaa tai toistuvaa tiettyyn henkilöön tai hänen toimintaansa kohdistuvaa tiedonhankintaa;

7) *rajajoukoilla* niitä rajavartiolaitoksen virkamiehiä ja rajavartiolaitoksessa asevelvollisuuslain (452/1950) nojalla palvelemaan määrättyjä tai vapaaehtoisista asepalvelusta suorittavia, jotka puolustusvalmisteluja koskevien suunnitelmien mukaisesti voivat kuulua puolustusvalmiutta tehostettaessa puolustusvoimiin liitettäviin rajavartiolaitoksen osiin; ja

8) *rajavartiomiehellä* rajavartiolaitoksen virkamiestä, joka saatuaan asetuksessa tarkemmin säädetyn rajavartiokoulutuksen palvelee rajavartiotehtävissä.

3 §

Rajavartiolaitoksen välitön johto ja rajavartioviranomaiset

Rajavartiolaitoksen välitön johto ja valvonta kuuluu rajavartiolaitoksen päällikölle. Rajavartiolaitoksen päällikkö ratkaisee rajavartiolaitosta koskevat sotilaskäskyasiat, jollei tasavallan presidentti pidä niissä päätösvaltaa itselleen taikka jollei niitä säädetä muun viranomaisen ratkaistaviksi. Rajavartiolaitoksen päälliköllä on oikeus ratkaista rajavartiolaitosta ja sen toimialaa koskevat hallintoasiat, jollei niitä säädetä muun viranomaisen ratkaistavaksi. Rajavartiolaitoksen päälliköllä on oikeus pidättää ratkaistavak-

seen muulle rajavartioviranomaiselle ratkaistavaksi säädetty asia.

Rajavartiolaitoksen päällikkö ja rajavartiolaitoksen esikunta ovat valtakunnallisia rajavartiioviranomaisia. Rajavartiostot ja merivartiostot sekä niiden komentajat ovat alueellisia rajavartiioviranomaisia. Muut rajavartiolaitoksen yksiköt ovat paikallisia rajavartiioviranomaisia taikka tehtäviensä johdosta alueellisen jaotuksen ulkopuolella.

Rajavartiolaitoksen virkamiehet ovat henkilöviranomaisina rajavartiioviranomaisia.

2 luku

Rajavartiolaitoksen tehtävät ja niiden suorittamisen yleiset periaatteet

4 §

Rajavartiotehtävät

Rajavartiolaitos huolehtii Suomen rajojen rajavalvonnasta sekä henkilöiden maahantulo- ja maastalähtövalvontaan kuuluvista rajatarkastuksista asetuksella rajavartiolaitoksen valvottaviksi säädettyillä rajanylityspaikoilla.

Rajavalvonnan toteuttamiseksi ja sen yhteydessä rajavartiolaitos valvoo valvonta-alueellaan rajavyöhykettä ja Suomen alueellista koskemattomuutta koskevien säännösten noudattamista sekä, niin kuin laissa erikseen säädetään, ampuma-aseita ja ampumatarpeita, maasto-, tie- ja vesiliikennettä, kalastusta, metsästystä, aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemistä ja merensuojelua koskevien säännösten noudattamista.

Rajatarkastusten toteuttamiseksi ja niiden yhteydessä rajavartiolaitos valvoo 1 momentissa tarkoitetuilla rajanylityspaikoilla maahantulevaa ja maastalähtevää liikennettä sekä ampuma-aseiden, ampumatarpeiden ja muiden vaarallisten esineiden sekä huumausaineiden, radioaktiivisten aineiden samoin kuin räjähdys- ja muiden vaarallisten aineiden hallussapitämistä koskevien säännösten noudattamista.

5 §

Tullitehtävät

Rajavartiolaitos suorittaa tullilaitoksen ohella tullivalvontaa sekä siihen kuuluvia alustavia tullitoimenpiteitä merellä, meren rannikolla ja maarajoilla samoin kuin niillä

4 §:n 1 momentissa tarkoitetuilla rajanylityspaikoilla, joilla tullilaitos ei ole järjestänyt tullivalvontaa.

Rajavartiolaitos voi tullilaitoksen viranomaisen pyynnöstä suorittaa henkilöiden maahantuloon ja maastalähtöön kohdistuvaa tullivalvontaa myös sellaisella 4 §:n 1 momentissa tarkoitettulla rajanylityspaikalla, jossa tullilaitos muutoin huolehtii tullivalvonnasta.

6 §

Pelastus- ja avustustehtävät

Rajavartiolaitos osallistuu pelastustoimintaan valvonta-alueellaan antamalla käytettäväksi pelastustoiminnassa tarvittavaa kalustoa, henkilövoimavaroja ja erityisasiantuntijapalveluja, jos se onnettomuuden laajuus tai erityisluonne huomioon ottaen on tarpeen. Pelastustoimintaan osallistuminen ei saa vaarantaa rajavartiolaitoksen rajavartiotehtävien ja sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävien suorittamista.

Rajavartiolaitos voi suorittaa valvonta-alueellaan sellaisia tehtäviä, jotka ovat tarpeen maastoon eksyneiden tai siellä muutoin väliittömän avun tarpeeseen joutuneiden henkilöiden etsimiseksi ja avustamiseksi. Kadonneen henkilön etsinnän johtovastuu kuuluu poliisille. Meripelastuspalveluun kuuluvista rajavartiolaitoksen tehtävistä säädetään erikseen.

Rajavartiolaitos voi suorittaa valvonta-alueellaan aluksillaan, ilma-aluksillaan ja muilla erityiskulkuneuvoillaan kiireellisiä sairaankuljetuksia, joita sairaankuljetuksesta muutoin huolehtivat viranomaiset tai sairaankuljetuspalveluja tarjoavat elinkeinonharjoittajat eivät voi aluksen, ilma-aluksen tai muun erityiskulkuneuvon puuttumisen vuoksi toteuttaa.

Rajavartiolaitos voi suorittaa valvonta-alueellaan sellaisia erityisiä kuljetuksia, jotka valtion on toteutettava henkilön turvallisuuden varmistamiseksi silloin, kun muu valtion viranomainen ei voi huolehtia tällaisesta kuljetuksesta.

7 §

Sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävät

Rajavartiolaitos osallistuu valtakunnan puolustamiseen ja tässä tarkoituksessa antaa

henkilöstölleen ja rajavartiolaitoksen palvelukseen määrätyle asevelvollisille samoin kuin vapaaehtoisesti asepalvelusta suorittaville naisille sotilaskoulutusta sekä ylläpitää ja kehittää puolustusvalmiutta yhteistoiminnassa puolustusvoimien kanssa.

Puolustusvalmiuden vaatiessa rajajoukot tai niiden osia voidaan asetuksella liittää puolustusvoimiin.

8 §

Muut tehtävät

Rajavartiolaitoksen muista tehtävistä säädetään lailla.

Rajavartiolaitoksen tai rajavartiolaitosviranomaisen tehtävistä lentoliikenteen turvataustusten ja muiden sellaisten suoritteiden tai palveluiden tuottamisessa, joiden tuottamista ei ole säädetty yksinomaan valtion viranomaisen tehtäväksi, samoin kuin ilma-kuvausta, rajaväyhykkeellä liikkumista sekä henkilöiden maahantuloa ja maastalähtöä muualta kuin rajanylityspaikan kautta koskevien lupien käsittelyssä säädetään asetuksella.

9 §

Poliisitehtävät

Rajavartiolaitos voi poliisin pyynnöstä yksittäistapauksessa suorittaa valvonta-alueellaan sellaisia poliisilaissa (493/1995) tarkoitettuja yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen kuuluvia kiireellisiä poliisin tehtäviä, joita poliisi ei voi viipymättä suorittaa.

Jos poliisille kuuluva yksittäinen virkatehtävä edellyttää sellaisen rajavartiolaitoksella olevan kaluston, henkilövoimavarojen tai erityisasiantuntemuksen käyttöä, jota poliisilla ei muuten ole käytettävissään, rajavartiolaitos osallistuu valvonta-alueellaan poliisin apuna virkatehtävän suorittamiseen.

10 §

Tehtävien hoito ja niiden suorittamisessa noudatettavat yleiset periaatteet

Rajavartiolaitoksen tehtävät on hoidettava mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Rajavartiolaitoksen tehtävien suorittamista koskevien toimenpiteiden

on oltava perusteltuja suhteessa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisyyteen sekä tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asettava tärkeysjärjestykseen.

Tehtävien suorittamisessa on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä tasa-arvoista kohtelua ja sovinnollisuutta edistäen. Kenenkään oikeuksiin ei saa puuttua enempää eikä kenellekään saa aiheuttaa suurempaa haittaa tai vahinkoa kuin tehtävän suorittamiseksi voidaan pitää puolustettavana.

11 §

Toimenpiteen perusteen ilmoittaminen

Rajavartiomiehen on ilmoitettava henkilön vapauteen kohdistuvan toimenpiteen peruste toimenpiteen kohteena olevalle tai tämän edustajalle, jollei se ole mahdotonta henkilön tilan taikka olosuhteiden johdosta.

Jollei muualla tässä tai muussa laissa toisin säädetä, myös muun kuin vapauteen kohdistuvan toimenpiteen kohteena olevalla tai tämän edustajalla on oikeus saada tieto tämän oikeuksia koskevan toimenpiteen perusteesta niin pian kuin se on mahdollista toimenpiteen suorittamista vaarantamatta.

12 §

Toimenpiteestä luopuminen

Rajavartiomiehellä on oikeus luopua toimenpiteestä, milloin sen loppuunsaattaminen voisi johtaa kohtuuttomiin seurauksiin tavoiteltavaan tulokseen nähden.

Rajavartiolaitoksen toimenpidettä pyytäneellä henkilöllä, jonka välitöntä oikeutta asia koskee, on oikeus saada tieto toimenpiteestä luopumisen perusteesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua toimenpiteestä luopuminen voi sisältää myös luopumisen ilmoituksen tekemisestä vähäpätöisen rikkomuksen johdosta.

13 §

Tullitehtävässä ja poliisitehtävässä noudatettavat yleiset periaatteet

Rajavartiolaitokselle 5 §:ssä säädettyissä tullitehtävissä noudatetaan tullilaissa (1466/1994) ja muussa tullivalvontaa koskevassa laissa säädettyjä periaatteita.

Rajavartiolaitokselle 9 §:ssä säädettyissä poliisitehtävissä noudatetaan poliisilaissa ja muussa poliisin tehtäviä koskevassa laissa säädettyjä periaatteita.

3 luku

Toimivaltuussäännökset

14 §

Oikeus liikkua toisen kiinteistöllä ja oikeus valvontatiloihin

Rajavartioviranomaisilla on oikeus rajavartiolaitoksen valvonta-alueella liikkua toisen maa- ja vesialueella jalan, suksilla ja muilla vastaavilla välineillä sekä rajavartiolaitoksen käytössä olevalla kulkuneuvolla, milloin se on välttämätöntä 4, 6 tai 9 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Rajavartioviranomaisen 1 momentissa tarkoitetusta liikkumisesta aiheutetusta vahingosta ja haitasta suoritetaan alueen omistajalle tai haltijalle käyvän hinnan mukainen korvaus.

Rajavartiolaitoksella on oikeus saada rajanylityspaikkana olevan liikennepaikan omistajalta tai haltijalta käyttöönsä käyvän hinnan mukaista korvausta vastaan sellaiset valvontatilat, joita rajavalvonnan sekä rajatarkastusten toteuttaminen edellyttää.

15 §

Liikenteen ohjaaminen, rajanylityspaikan sulkeminen ja eristäminen sekä häiritsevästi käyttäytyvän henkilön poistaminen rajanylityspaikalta

Rajavartiomiehellä on oikeus rajavartiolaitoksen valvottavaksi säädetyllä rajanylityspaikalla, jos se on välttämätöntä rajavalvontaan tai rajatarkastukseen kuuluvan toimenpiteen suorittamiseksi, ohjata maasto-, tie- ja vesiliikennettä sekä määrätä kulkuneuvo siirrettäväksi tai siirtää se.

Rajavartiomiehellä on oikeus sulkea, eristää tai tyhjentää rajavartiolaitoksen valvottavaksi säädetty rajanylityspaikka taikka rajoittaa sillä liikkumista, jos se on tarpeen rajavalvontaan tai rajatarkastukseen kuuluvan toimenpiteen suorittamiseksi, järjestyksen säilyttämiseksi tai palauttamiseksi rajanylityspaikalla taikka henkilön turvallisuus-

den tai yksityisyyden taikka vaaraan joutuneen omaisuuden suojaamiseksi.

Rajavartiomiehellä on oikeus poistaa rajavartiolaitoksen valvottavaksi säädetyltä rajanylityspaikalta henkilö, joka käyttäytymisellään aiheuttaa huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

16 §

Kulkuneuvon pysäyttäminen sekä maahantulevan tai maastalähtevän kulkuneuvon tarkastaminen

Rajavartiomiehellä on rajavartiolaitoksen valvonta-alueella oikeus määrätä kulkuneuvo pysäytettäväksi, jos se on tarpeen rajavalvontaan tai rajatarkastukseen kuuluvan toimenpiteen suorittamiseksi.

Rajavartiomiehellä on rajavartiolaitoksen valvottavaksi säädetyllä rajanylityspaikalla oikeus tarkastaa maahantuleva ja maastalähtevä kulkuneuvo rajavalvontaan tai rajatarkastukseen kuuluvan toimenpiteen suorittamiseksi.

Erityisestä syystä maahantulevan tai maastalähtevän kulkuneuvon tarkastus voidaan suorittaa rajanylityspaikan ulkopuolella rajanylityspaikan ja rajan välisellä alueella.

17 §

Henkilöllisyyden selvittäminen

Rajavartiomiehellä on rajavartiolaitoksen valvonta-alueella rajavalvontaan tai rajatarkastukseen kuuluvan toimenpiteen suorittamiseksi oikeus saada jokaiselta tiedot tämän nimestä, henkilötunnuksesta tai sen puuttuessa syntymäajasta ja kansalaisuudesta sekä paikasta, josta hän on tavoitettavissa.

Rajavartiomiehellä on oikeus ottaa kiinni henkilö, joka kieltäytyy antamasta 1 momentissa tarkoitettuja tietoja tai antaa siinä tarkoitetuista seikoista todennäköisesti virheellisen tiedon. Kiinni otettu on päästettävä vapaaksi heti, kun tarvittavat tiedot on saatu, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua kiinniottamisesta.

18 §

Etsintäkuulutetun kiinniottaminen

Rajavartiomiehellä on rajavartiolaitoksen valvonta-alueella oikeus ottaa kiinni etsintä-

kuulutettu henkilö, joka toimivaltaisen viranomaisen antaman kuulutuksen mukaan on otettava kiinni, pidätettävä tai vangittava taikka otettava säilöön.

Jollei esinettä tai ainetta voida vaaratta palauttaa haltijalle, se luovutetaan poliisille joko haltijalle palauttamista tai poliisilain 24 §:ssä säädettyjä toimenpiteitä varten.

21 §

Rajatarkastukseen sisältyvä henkilöntarkastus

19 §

Turvallisuustarkastus

Rajavartiomiehellä on rajavartiolaitoksen valvonta-alueella kiinniottamisen, pidättämisen, vangitsemisen ja säilöönoton yhteydessä oikeus tarkastaa henkilö, jos se on välttämättömyyden sen varmistamiseksi, ettei henkilöllä ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voi vaarantaa tarkastamisen tai säilyttämisen taikka aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille.

Henkilö voidaan 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa tarkastaa myös hänen tunnistamista varten tarpeellisen asiakirjan löytämiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut vaaralliset esineet tai aineet on tarvittaessa otettava tarkastettavalta pois. Ne on palautettava hänelle vapaaksi päästämisen yhteydessä, jollei siihen ole lain mukaan estettä.

20 §

Vaarallisten esineiden ja aineiden haltuunotto

Sen lisäksi, mitä muualla tässä tai muussa laissa säädetään, rajavartiomiehellä on 4 §:ssä tarkoitettulla rajanylityspaikalla oikeus ottaa tilapäisesti haltuun aseet, räjähdysaineet tai muut vaaralliset esineet ja niihin kuuluvat tai liittyvät osat ja muut vaaralliset aineet siltä, jonka voidaan perustellusti epäillä ikänsä, päihtymyksensä, mielentilansa tai muiden olosuhteiden perusteella aiheuttavan välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

Haltuun otettu omaisuus on palautettava haltijalle viipymättä ja viimeistään 14 vuorokauden kuluessa.

Rajavartiomiehellä on 4 §:ssä tarkoitettulla rajanylityspaikalla oikeus rajatarkastuksen osana suorittaa esitutkintaa toimittamatta maahantulevaan tai maastalähtevään henkilöön kohdistuva henkilöntarkastus sen selvittämiseksi ja toteamiseksi, ettei henkilöllä ole vaatteissaan tai muutoin yllään taikka mukanaan väärennetyjä matkustusasiakirjoja tai laittomasti hallussapidettyjä huumaus- tai radioaktiivisia aineita taikka rikoksella hankittuja maksuvälineitä tai muuta rikoksella hankittua omaisuutta taikka ampuma-aseita, ampumatarpeita tai muita vaarallisia esineitä tai aineita, joiden hallussapitämiseen hänellä ei ole asianmukaista lupaa.

Jos liikenteen sujuvuuden vuoksi tai muusta erityisestä syystä on tarpeen suorittaa rajatarkastus maahantulevassa tai maastalähtevässä, yleiseen liikenteeseen käytettävässä liikkeellä olevassa aluksessa, junassa tai muussa kulkuneuvossa kuin lentokoneessa, rajatarkastus ja sen osana oleva henkilöntarkastus voidaan suorittaa maastalähtevässä kulkuneuvossa sen Suomessa olevan lähtöpaikan ja valtakunnan maarajan tai aluevesirajan välisellä alueella taikka maahantulevassa kulkuneuvossa aluevesirajan ja rajanylityspaikan tai valtakunnan maarajan ja kulkuneuvon Suomessa olevan saapumispaikan välisellä alueella, vaikka kulkuneuvon lähtö- tai saapumispaikka olisi rajavartiolaitoksen valvonta-alueen ulkopuolella. Lisäksi erityisestä syystä voidaan myös muutoin kuin yleiseen liikenteeseen käytettävässä kulkuneuvossa maahantulevaan tai maastalähtevään henkilöön kohdistuva rajatarkastus ja sen osana henkilöntarkastus suorittaa rajanylityspaikan ja valtakunnan maarajan tai rajanylityspaikan ja aluevesirajan välisellä alueella.

Henkilöntarkastusta koskevat toimenpiteet on suoritettava hienotunteisesti ja siten, ettei niistä aiheudu tarpeetonta haittaa tai vahin-

koa tarkastettavalle henkilölle tai hänen yllään tai mukanaan olevalle omaisuudelle.

22 §

Rajavartiomiehen toimivaltuus tullitehtävissä

Rajavartiomiehellä on 5 §:ssä tarkoitetun tullivalvontaan kuuluvan tullitoimenpiteen suorittamiseen sellainen toimivaltuus kuin tullilain 14 §:ssä tarkoitettu muulle toimivaltaiselle viranomaiselle säädetään.

Jos 5 §:ssä tarkoitetun tullitehtävän suorittaminen edellyttää henkilönkatsastuksen tai muun kuin henkilön matkatavaroihin tai päällysvaatteisiin kohdistuvan tarkastuksen toteuttamista esitutkintaa suorittamatta, tällaisen toimenpiteen suorittamisessa noudetaan, mitä tullilain 15 §:ssä säädetään. Toimenpiteestä päättää kuitenkin vähintään majurin arvoinen upseeri.

23 §

Rajavartiomiehen toimivaltuus poliisitehtävissä

Rajavartiomiehellä on 9 §:ssä tarkoitetussa poliisitehtävässä poliisimiehelle poliisilain 2 luvussa säädettyt poliisivaltuudet, jolle toimenpidettä pyytäneen poliisimiehen pyynnössä ole muuta osoitettu poliisilain 27 §:n 3 momentin tai 46 §:n nojalla.

24 §

Voimakeinojen käyttö

Rajavartiomiehellä on rajavartiolaitoksen valvonta-alueella virkatehtävää suorittaessaan oikeus vastarinnan murtamiseksi, henkilön paikalta poistamiseksi, kiinniottamisen toimittamiseksi, vapautensa menettäneen pakenemisen estämiseksi, esteen poistamiseksi taikka välittömästi uhkaavan rikoksen tai muun vaarallisen teon tai tapahtuman estämiseksi käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen voimakeinojen puolustettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon virkatehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus, käytettävissä olevat voimavarat sekä muut tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat.

Sillä, joka rajavartiomiehen pyynnöstä tai tämän suostumuksella tilapäisesti avustaa rajavartiomiestä tilanteessa, jossa on välttämätöntä turvautua siviilisen voimakeinoapuun erittäin tärkeän ja kiireellisen rajavartiolaitoksen tehtävän suorittamisessa, on oikeus rajavartiomiehen ohjauksessa sellaisten välttämättömien voimakeinojen käyttämiseen, joihin rajavartiomies toimivaltansa rajoissa hänet valtuuttaa.

25 §

Toimenpiteiden kirjaaminen

Edellä 17 ja 18 §:ssä tarkoitetusta henkilön kiinniottamisesta, 19 ja 20 §:ssä tarkoitetun omaisuuden haltuun ottamisesta sekä 22 §:n 2 momentissa tarkoitettua henkilöön kohdistuvaa etsintää koskevasta toimenpiteestä on laadittava pöytäkirja tai tehtävä merkintä muuhun asiakirjaan siten kuin siitä asetuk-sella tarkemmin säädetään.

4 luku

Tiedonhankintaa, henkilörekistereitä ja tietojen luovuttamista koskevat säännökset

26 §

Tekninen valvonta

Rajavartiolaitoksella on valvonta-alueellaan valtakunnan maarajan läheisyydessä, meren rannikolla ja merellä sekä 4 §:n 1 momentissa tarkoitettulla rajanylityspaikalla samoin kuin rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella oikeus suorittaa muuhun kuin vakituksena asuntona olevaan rakennukseen tai muutoin kotirauhan piiriin kuuluaan rakennukseen tai alueeseen kohdistuvaa teknistä valvontaa osana rajavalvontaa sekä rajatarkastusten turvaamiseksi ja 2 §:n 3 kohdan c alakohdassa ja 4 kohdassa tarkoitettujen rikosten ennalta estämiseksi, rikoksesta epäillyn tunnistamiseksi sekä erityisten valvontakohteiden vartioimiseksi.

Rajanylityspaikalla, valtakunnan maarajoilla, merellä ja meren rannikolta merelle kohdistuvasta teknisestä valvonnasta ei erikseen ilmoiteta. Muun vartioitavan kohteen teknisestä valvonnasta on ilmoitettava sopivalla merkillä.

27 §

Tarkkailu

Rajavartiomiehellä on oikeus rajavartiolaitoksen valvonta-alueella valtionrajarikoksen, laittoman maahantulon järjestämistä koskevan rikoksen tai muun 2 §:n 3 kohdan c alakohdassa tai 4 kohdassa tarkoitetun rikoksen ennalta estämiseksi tai keskeyttämiseksi tarkkailla muualla kuin kotirauhan piirissä olevaa henkilöä, jos tämän käyttäytymisen perusteella tai muutoin on perusteltua syytä epäillä hänen syyllistyvän tällaiseen rikokseen.

Tarkkailua saadaan 1 momentissa säädettyssä tarkoituksessa kohdistaa lisäksi sellaiseen kotirauhan piirin ulkopuolella olevaan henkilöön, jonka on perusteltua syytä epäillä myötävaikuttavan 2 §:n 3 kohdan c alakohdassa tai 4 kohdassa tarkoitettuun rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta.

Rajavartiomiehellä on 1 ja 2 momentissa säädetyn lisäksi oikeus rajavartiolaitoksen valvonta-alueen ulkopuolella vieraan valtion alueella tarkkailla muuta kuin kotirauhan piirissä olevaa henkilöä rikoksen ennalta estämiseksi tai keskeyttämiseksi siten kuin tarkkailuoikeudesta on Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa sovittu.

28 §

Aineiston käsittely

Tarkkailusta kootut tiedot on viipymättä tarkastettava. Tarkastuksen suorittaa vähintään majurin arvoinen upseeri. Yksinomaan sivullista koskevat tiedot on tarkastuksen jälkeen hävitettävä, jollei niitä tarvita rikoksen selvittämiseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut tiedot, joita ei ole liitetty rajavartiolaitoksen henkilörekistereihin tai esitutkinta-aineistoon, on hävitettävä viimeistään yhden vuoden kuluttua siitä, kun aineistoa ei enää todennäköisesti tarvita siihen tarkoitukseen, mihin se on hankittu.

29 §

Oikeus viranomaisilla olevien tietojen saantiin

Sen lisäksi, mitä poliisin henkilörekistereistä annetussa laissa (509/1995), tullilaissa, tieliikenteen tietojärjestelmästä annetussa laissa (819/1989), ulkomaalaisrekisteristä annetussa laissa (1270/1997) ja poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa annetussa laissa (1251/1995) säädetään rajavartiolaitoksen oikeudesta saada tietoja niissä mainituista rekistereistä, rajavartiolaitoksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta tarpeellisia tietoja rajavalvontaa ja rajatarkastuksia sekä 4 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen säännösten noudattamisen valvontaa varten:

1) väestötietojärjestelmästä väestötietolain (507/1993) 4 §:n 1 ja 3 momentissa ja 5 §:n 1 momentissa tarkoitetuista asioista; ja

2) työviranomaiselta tiedot työlupaa koskevista hakemuksista ja päätöksistä.

Rajavartiolaitoksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tietoja oikeushallinnon tietojärjestelmistä rajavartiolaitoksen toimittamaa esitutkintaa varten syyteharkinnassa olevista tai olleista rikosasioista ja syyttäjien päätöksistä, joiden mukaan asiassa ei ole kyseessä rikos tai näyttöä rikoksesta, annetuista rangaistus määräyksistä, tuomioistuimessa vireillä olevista rikosasioista sekä tuomioistuinten lainvoimaisista ratkaisuista.

Rajavartiolaitoksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada rajavalvontaa sekä 4 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 6 ja 7 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä varten maksutta kulkuneuvoja, liikennettä, viranomaisten toimintavalmiutta ja hälyttämistä koskevia tietoja ilmailu-, kalastus-, merenkulku- ja palo- ja pelastustoimen viranomaisilta sekä poliisilta, puolustusvoimilta, tullilaitokselta ja ympäristöviranomaisilta.

Tässä pykälässä tarkoitetut tiedot saa luovuttaa rajavartiolaitokselle myös teknisen käyttöyhteyden avulla.

30 §

Tietojen saanti yksityisiltä

Rajavartiolaitoksella on rajavalvontaa ja rajatarkastusten toteuttamista varten oikeus

saada maksutta maahantulevan aluksen, ilma-aluksen sekä muun liikennevälineen omistajalta tai haltijalta tai näiden edustajalta miehistö- ja matkustajaluettelot sekä luettelo muista siinä olevista henkilöistä taikka muutoin vastaavat tiedot maahantulevassa kulkuneuvossa maahantulevista henkilöistä.

Rajavartiolaitoksella on oikeus saada aluksen ja ilma-aluksen omistajalta tai haltijalta tai näiden edustajalta miehistö- ja matkustajaluettelot sekä luettelo muista siinä olevista henkilöistä taikka muutoin vastaavat tiedot, jos rajavartiolaitokselle lailla säädetyn pelastus- tai avustustehtävän toteuttaminen edellyttää tietojen saamista.

Tässä pykälässä tarkoitettut tiedot saa luovuttaa rajavartiolaitokselle myös teknisen käyttöyhteyden avulla.

31 §

Henkilörekisterit

Henkilötietojen keräämiseen ja tallettamiseen rajavartiolaitoksen tehtäviä varten pidettäviin henkilörekistereihin sekä niihin talletettujen tietojen käyttämiseen ja luovuttamiseen sovelletaan henkilötietojen suojaa koskevaa lainsäädäntöä, jollei tässä laissa toisin säädetä. Lisäksi noudatetaan Suomea sitovia kansainvälisiä sopimuksia.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja henkilörekistereitä ovat rajavalvontarekisteri, rikostietorekisteri ja 34 §:n nojalla perustettavat rekisterit.

32 §

Rajavalvontarekisteri

Rajavalvontarekisteri, jonka rekisterinpitäjänä on rajavartiolaitoksen esikunta, on automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä pysyvä, valtakunnallinen henkilörekisteri. Rekisteriin saa kerätä ja tallettaa tietoja, jotka ovat tarpeen ulkomaalaisten maahantulon ja maastalähdön valvomiseksi, sekä tiedot rajavartiolaitoksen viranomaisten ulkomaalaisiin kohdistamista rajatarkastus- ja käännättämistoimenpiteistä sekä käännätystai karkotuspäätöksen toimeenpanosta.

Rajavalvontarekisteriin saa tallettaa siltä osin kuin on tarpeen 1 momentissa tarkoitettua valvontatehtävän tai päätöksen toimeenpanoa koskevan tehtävän toteuttamiseksi viisumivälittävien ulkomaalaisten:

1) tunnistetietoina asianumeron, nimen, sukupuolen, syntymäajan, -paikan ja -maan, henkilötunnuksen, kansalaisuus- ja kansallisuustiedot, siviilisäädyn ja perheolosuhteet sekä osoite- ja muut yhteystiedot;

2) tiedot henkilön maahantuloon tai maastalähtöön käyttämästä huvialuksesta tai muusta käyttämästään kulkuneuvosta, matkareitistä, myönnetystä luvasta tulla tai lähteä maasta muualta kuin avoimena olevan rajanylityspaikan kautta sekä tiedot rajavartiomiehen toimenpiteestä maahantulevan henkilön ohjaamisesta tulliselvitystä varten tullitoimipaikkaan; sekä

3) tiedot rajavartiomiehen myöntämästä viisumista ja rajatarkastukseen sisältyvästä henkilöntarkastustoimenpiteestä ja toimenpiteistä ulkomaalaisen oman turvallisuuden tai rajavartiomiehen työturvallisuuden varmistamiseksi, rajavartiomiehelle jätetystä turvapaikkahakemuksesta, käännättämistä koskevasta rajavartiomiehen päätöksestä sekä käännättämispäätöksen tai maastakarkottamispäätöksen täytäntöönpanosta silloin, kun päätös on rajavartiolaitoksen toimenpitein pantu täytäntöön.

Rajavalvontarekisteriin saa kerätä ja tallettaa tietoja myös Suomessa ulkomaalaisen vastaanottajana olevasta henkilöstä, joka ulkomaalaiselta puuttuvien rahavarojen vuoksi vastaa hänen maassa oleskelu- ja kotimatkakustannuksistaan sekä niistä viisumivapaus-sopimuksissa tarkoitetuista ulkomaalaisista, joiden oleskelu maassa ylittää sopimuksessa mainitun ajan.

33 §

Rikostietorekisteri

Rikostietorekisteri, jonka rekisterinpitäjänä on rajavartiolaitoksen esikunta, on automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä pysyvä valtakunnallinen henkilörekisteri. Rekisteriin saa kerätä ja tallettaa tietoja, jotka ovat tarpeen 2 §:n 3 kohdan c alakohdassa ja 4 kohdassa tarkoitettujen rikoksen tai 4 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen säännösten rikkomista koskevan rangaistavan teon tai laiminlyönnin tai tullirikoksen ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi, sekä tietoja tällaisia rikoksia koskevista ilmoituksista ja tietoja koti- tai ulkomaan viranomaiselle annetusta virka-avusta.

Rikostietorekisteriin saa tallettaa ilmoittajana, todistajana tai asianomistajana esiin-

tyvästä taikka asiaan muutoin liittyvästä muusta kuin syyliseksi epäillystä henkilöstä suku- ja etunimen, ammatin, kansalaisuus- ja syntymäaikatiedot, henkilötunnuksen sekä osoite- ja muut yhteystiedot.

Rikostietorekisteriin saa tallettaa syyliseksi epäillyn henkilön henkilöllisyyttä koskevia tunnistetietoina nimen, sukupuolen, syntymäajan, -paikan ja -maan, henkilötunnuksen, kansalaisuus- ja kansallisuustiedot sekä ulkomaalaisen henkilön matkustusasiakirjan tiedot sekä tiedot epäillystä rikoksesta, sen yhteydessä käytetystä kulkuneuvosta, pakkokeinolain mukaisista käytetyistä pakkokeinoista sekä tiedoksi annettu rangaistusvaatimuksesta ja määrätystä rikesakosta sekä rikoksesta syyliseksi epäiltyä henkilöä koskevat hänen omaan turvallisuuteensa tai rajavartiomiehen työturvallisuuteen vaikuttavat tiedot. Lisäksi rekisteriin saa tallettaa syyliseksi epäillyn yhteisön, säätiön tai muun oikeushenkilön tunnistetiedot.

34 §

Työryhmän taikka yhden tai useamman rajavartiolaitoksen yksikön käyttöön tarkoitettujen henkilörekisterit

Rajavartiolaitoksen yksikön tai sen asettaman työryhmän käyttöön tarkoitettujen henkilörekisterin perustamisesta päättää yksikkö, joka toimii myös rekisterinpitäjänä.

Useamman hallintoyksikön käyttöön tarkoitettujen henkilörekisterin perustamisesta päättää rajavartiolaitoksen esikunta, joka toimii myös rekisterinpitäjänä.

35 §

Yksittäiseen tehtävään liittymättömät tiedot

Rajavartiolaitoksen yksittäisen tehtävän suorittamisen yhteydessä saatuja, 4 §:ssä tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi tarpeellisia tietoja, jotka eivät liity kyseiseen yksittäiseen tehtävään, saa kerätä ja tallettaa vain 33 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin.

36 §

Arkaluonteiset tiedot

Henkilötietojen suojaa koskevien säännösten estämättä tässä laissa tarkoitettuun henkilörekisteriin saa kerätä ja tallettaa henkilötietoja, jotka on tarkoitettu kuvaamaan rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta silloin, kun tiedot ovat rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia.

37 §

Tarkastusoikeuden rajoitukset

Sen lisäksi, mitä henkilötietojen suojaa koskevissa säännöksissä säädetään rekisteröidyn henkilön tarkastusoikeuden rajoittamisesta, rekisteröidyllä henkilöllä ei ole tarkastusoikeutta rikostietorekisteriin.

Tietosuojavaltuutettu voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa rikostietorekisteriin talletettujen rekisteröityä koskevien tietojen lainmukaisuuden.

38 §

Tarkastusoikeuden toteuttaminen

Tarkastusoikeuden toteuttamiseen sovelletaan henkilötietojen suojaa koskevia säännöksiä, jollei 2 momentissa toisin säädetä.

Rekisteröidyn on tarkastusoikeutta käyttäessään esitettävä sitä koskeva pyyntö henkilökohtaisesti rajavartiolaitoksen yksikössä ja todistettava henkilöllisyytensä.

39 §

Tietojen poistaminen rajavartiolaitoksen henkilörekistereistä

Henkilöä koskevat tiedot poistetaan rikostietorekisteristä viimeistään 10 vuoden kuluttua viimeisen tiedon merkitsemisestä tai, jos rikoksen syyteoikeuden vanhentumisaika on yli 10 vuotta, viimeistään yhden vuoden kuluttua rikoksen syyteoikeuden vanhentumisesta taikka viimeistään vuoden kuluttua siitä, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon syyttäjän päätöksestä, jonka mukaan kyseessä ei ole rikos tai asiassa ei ole näyttöä rikoksesta, tai viimeistään yhden vuoden kuluttua siitä, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että syyte on hylätty.

Rajavalvontarekisterin ja 34 §:ssä tarkoitettujen henkilörekisterin tiedot poistetaan, kun tieto on todettu rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeettomaksi. Rajavalvontarekisteriin ja 34 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin tallennettujen tietojen tarpeellisuus on tarkistettava vähintään kerran vuodessa.

Kaikki henkilöä koskevat tiedot poistetaan rekisteristä viimeistään yhden vuoden kuluttua rekisteröidyn kuolemasta.

40 §

Tietojen luovuttaminen rajavartiolaitosviranomaisille

Rekisterinpitäjällä on oikeus luovuttaa 34 §:ssä tarkoitettujen henkilörekisterien tietoja muulle kuin rekisterinpitäjänä olevalle rajavartiolaitosviranomaiselle, jos se on tarpeen rajavartiolaitokselle säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen rekisterien tietoja muuhun kuin rekisterin käyttötarkoituksen mukaiseen käyttöön ja 35 §:ssä tarkoitettuja tietoja saa kuitenkin luovuttaa vain silloin, kun se on tarpeen:

- 1) valtion turvallisuuden varmistamiseksi;
- 2) välittömän henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran tai huomattavan omaisuusvahingon torjumiseksi; tai
- 3) sellaisen rikoksen ennalta estämiseksi tai selvittämiseksi, josta saattaa seurata vankeutta.

Tiedot saa luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla.

41 §

Tietojen luovuttaminen muulle kuin rajavartiolaitosviranomaiselle

Rekisterinpitäjällä on oikeus luovuttaa 32—34 §:ssä tarkoitettujen henkilörekisterien tietoja, jotka ovat tarpeen:

- 1) poliisille henkilöiden maahantulon ja maastalähdön valvontaa ja siihen kuuluvan rajatarkastuksen suorittamista, ulkomaalaisia koskevien säännösten noudattamisen valvontaa sekä rikosten estämistä, paljastamista ja esitutkintaa varten sekä valtion turvallisuuden suojaamiseksi;
- 2) ulkomaalaisvirastolle ulkomaalaista, kansalaisuutta, pakolaisuutta ja turvapaikkaa koskevien asioiden käsittelyä varten;
- 3) ulkoasiainhallinnon viranomaiselle pas-

sia, viisumia, oleskelulupaa tai työlupaa koskevan asian käsittelyä varten;

4) tullilaitoksen viranomaiselle ulkomaanliikenteen valvontaa, tullirikosten ennalta estämistä, keskeyttämistä ja selvittämistä sekä henkilöiden maahantulon ja maastalähdön valvontaa ja siihen kuuluvan rajatarkastuksen suorittamista varten;

5) ajoneuvohallinnon viranomaisille ajoneuvon rekisteröintiä ja rekisteröityä ajoneuvoa koskevien asioiden käsittelyä varten;

6) ilmailuviranomaiselle ilmailukenteen valvontaa varten;

7) merenkulkuviranomaiselle meriliikenteen valvontaa varten;

8) palo- ja pelastustoimen viranomaisille etsintä- ja pelastuspalvelua koskevia toimenpiteitä varten;

9) puolustusvoimien viranomaisille Suomen alueen valvontaa ja sen alueellisen koskemattomuuden turvaamista varten sekä poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa annetun lain 1 §:ssä säädettyä tehtävää varten;

10) sosiaaliviranomaisille turvapaikan hakijaa koskevan asian käsittelyä varten;

11) työviranomaisille ulkomaalaisen työlupaa tai työnteon valvontaa koskevan asian käsittelyä varten; sekä

12) ympäristöviranomaisille aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemistä ja merensuojelun valvontaa koskevia tehtäviä varten.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen rekisterien tietoja muuhun kuin rekisterien käyttötarkoituksen mukaiseen käyttöön ja 35 §:ssä tarkoitettuja tietoja saa kuitenkin luovuttaa vain silloin, kun se on tarpeen:

- 1) valtion turvallisuuden varmistamiseksi;
- 2) välittömän henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran tai huomattavan omaisuusvahingon torjumiseksi; tai
- 3) sellaisen rikoksen ennalta estämiseksi tai selvittämiseksi, josta saattaa seurata vankeutta.

Tiedot saa luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla.

42 §

Tietojen luovuttaminen ulkomaille

Rekisterinpitäjällä on oikeus luovuttaa 32—34 §:ssä tarkoitettujen henkilörekisterien tietoja, jotka ovat tarpeen:

1) yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 36/1992) määrätty edellytykset täyttävän Pohjoismaan tai Euroopan unionin jäsenvaltion rajavalvontaa, rajatarkastuksia sekä rajatarkastuksia korvaavia toimenpiteitä suorittaville viranomaisille rajavalvonnan ja rajatarkastusten sekä niitä korvaavien toimenpiteiden suorittamista varten;

2) Euroopan unionin jäsenvaltion rajavalvontaa, rajatarkastuksia taikka rajatarkastuksia korvaavia toimenpiteitä suorittaville viranomaisille rajavalvonnan ja rajatarkastusten sekä niitä korvaavien toimenpiteiden suorittamista varten;

3) yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehdyssä yleissopimuksessa määrätty edellytykset täyttävän, muun kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun valtion rajavalvontaa ja rajatarkastuksia suorittaville viranomaisille rajavalvonnan ja rajatarkastusten suorittamista varten;

4) Suomen ja Neuvostoliiton välisellä valtakunnan rajalla noudatettavasta järjestyksestä ja rajatapahtumain selvittämistäjärjestyksestä tehdyssä sopimuksessa (SopS 32/1960) tarkoitetuille viranomaisille sopimuksessa tarkoitettuja tehtäviä varten;

5) Suomen ja Viron välisessä laittomasti maahan saapuneiden ja maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamisesta tehdyssä sopimuksessa (SopS 70/1996), Suomen ja Latvian välisessä laittomasti maahan saapuneiden ja maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamisesta tehdyssä sopimuksessa (SopS 16/1997) ja Suomen ja Liettuan välisessä laittomasti maahan saapuneiden ja maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamisesta tehdyssä sopimuksessa (SopS 58/1997) rajavalvontaa ja rajatarkastuksia suorittaville viranomaisille sopimuksissa tarkoitettuja tehtäviä varten; ja

6) keskusrikospoliisille luovutettavaksi edelleen Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen (SopS /) mukaisesti Euroopan poliisivirastolle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen rekisterien tietoja muuhun kuin rekisterien käyttö-tarkoituksen mukaiseen käyttöön ja 35 §:ssä tarkoitettuja tietoja saa kuitenkin luovuttaa vain silloin, kun se on tarpeen:

1) valtion turvallisuuden varmistamiseksi;
2) välittömän henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran tai huomattavan omaisuusvahingon torjumiseksi; tai

3) sellaisen rikoksen ennalta estämiseksi tai selvittämiseksi, josta voitaisiin Suomessa tehtynä tuomita vankeutta.

Tiedot saa luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla.

5 luku

Rikosten esitutkinta ja rikosasiain muu käsittely, muun kuin rikosasian tutkinta sekä vapautensa menettäneen henkilön käsittely

43 §

Rikosasiain käsittely

Rajavartiolaitos voi toimittaa rikoksen esitutinnan, jos esitutkinta koskee 2 §:n 3 kohdan c alakohdassa tai 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettua rikosta taikka 4 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettujen säännösten rikkomista koskevaa rangaistavaa tekoa tai laiminlyöntiä tai tullirikosta.

Jos 1 momentissa tarkoitettun rikosasian esitutkinta vaatii laajoja esitutkintatoimenpiteitä tai edellyttää henkilön saapumista erikseen pidettävään kuulusteluun, rajavartiolaitos huolehtii toimenpiteistä rikoksen esitutinnan aloittamiseksi ja sen toimittamisen turvaamiseksi sekä esitutinnan siirtämiseksi poliisiin tai muun esitutkintaviranomaisen toimitettavaksi.

Sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävän rikoksen tutkinnasta säädetään sotilaskurinpitolaissa (331/1983).

44 §

Rikosasiain esitutkinta

Rajavartiolaitoksesta on sen suorittamassa esitutkinnassa voimassa, mitä esitutkintalaissa (449/1987) säädetään esitutkintaviranomaisesta.

Rajavartiomiehellä on rajavartiolaitoksen suorittamassa esitutkinnassa sama oikeus ryhtyä tutkintatoimenpiteisiin ja käyttää pakkokeinoja kuin poliisimiehellä esitutkintalain ja pakkokeinolain (450/1987) mukaan poliisin suorittamassa esitutkinnassa. Rajavartio-

laitoksen toimesta suoritettavassa esitutkin-
nassa ei kuitenkaan saa käyttää telekuuntelua
eikä televalvontaa.

Tutkinnanjohtajana rajavartiolaitoksen toi-
mittamassa esitutkinna on pakkokeinolain
1 luvun 6 §:n 4 kohdassa tarkoitettu rajavar-
tiolaitoksen virkamies. Erityisestä syystä tut-
kinnanjohtajana saa olla vähintään yliluut-
nantin arvoinen upseeri tai opistoupseeri.

45 §

*Luopuminen esitutkinna toimittamisesta ja
poikkeukset syyteharkintaan saattamisesta*

Jos rajavartiolaitoksen toimitettavaksi kuu-
luvasta esitutkinna on esitutkintalain 2 §:n
2 momentin nojalla luovuttu, rajavartiomies
voi kuitenkin antaa mainitussa säännöksessä
tarkoitettuun rikokseen syyllistyneelle huo-
mautuksen.

Jos rajavartiolaitoksen toimittama esitut-
kinta koskee aluevalvontasäännösten rikko-
mista ja jos rikokseen syylliseksi epäilty on
ulkomaalaisen valtionalaisen tai valtionilma-
luksen henkilöstöön kuuluva ulkomaalainen
henkilö tai muu ulkomaalainen siviili- tai
sotilashenkilö, joka on käännytetty tai muu-
toin poistunut Suomesta, tutkinnanjohtajalla
on oikeus esitutkintalain 43 §:n säännöksen
estämättä jättää asia saattamatta syyttäjän
harkittavaksi.

Sotilasoikeudenkäyntiasian syyteharkintaan
saattamisesta säädetään sotilasoikeudenkäyn-
tilaissa (326/1983).

46 §

*Rangaistusvaatimuksen antaminen ja ri-
kesakon määrääminen*

Jos rajavartiolaitoksen tutkittavana oleva
rikosasia voidaan käsitellä rangaistusmää-
rätmenettelyssä, asetuksella säädettävässä
järjestyksessä tehtävään määrätty rajav-
artiomies voi esitutkinna yhteydessä antaa
rangaistusvaatimuksia siten kuin rangaistus-
määrätmenettelystä annetun lain (692/1993)
3—7 §:ssä säädetään.

Jos rajavartiolaitoksen tutkittavana oleva-
sa rikosasiassa voidaan seuraamukseksi mää-
rätä rikesakkolaissa (66/1983) tarkoitettu
rikesakko, 1 momentissa tarkoitettulla raja-
vartiomiehellä on oikeus määrätä rikesakko.

Rajavartiolaitoksen käsiteltävänä olevassa
rikesakkoasiassa rajavartioston komentajan
ja merivartioston komentajan tehtävistä on
voimassa, mitä rikesakkolaissa säädetään
poliisipiirin päällikön tehtävistä rikesakko-
asiassa.

47 §

*Rajatapahtuman ja maahantulevan ulko-
maalaisen maahantuloedellytysten tutkinta*

Rajavartiolaitos voi toimittaa tutkinnan
42 §:n 1 momentin 4 kohdassa mainitussa
sopimuksessa tarkoitetun rajatapahtuman sel-
vittämiseksi samoin kuin ulkomaalaislaissa
tarkoitettua maahantulevan henkilön maahan-
tuloedellytystä, käännyttämisen perusteita tai
viisumia koskevan seikan taikka turvapai-
kanhakijan henkilöllisyyden, maahantulon ja
matkareitin selvittämiseksi. Tällaista tutkin-
taa toimitettaessa on soveltuvin osin mene-
teltävä siten kuin tutkinnan suorittamisesta
esitutkinna säädetään.

Jos rajatapahtuman tutkinta koskee jonkun
henkilön oikeuksiin tai velvollisuuksiin kuu-
luvan seikan selvittämistä, hänen asemaansa
sovelletaan esitutkinna asianosaista koske-
via säännöksiä. Sama koskee maahantulevan
ulkomaalaisen asemaa tutkinna. Asian-
osaisen sekä tämän laillisen edustajan ja
asiamiehen on pysyttävä totuudessa tehdes-
sään selkoa tutkittavasta asiasta ja vastates-
saan esitettyihin kysymyksiin. Tutkittava
henkilö on velvollinen olemaan tutkinna
enintään 12 tuntia kerrallaan.

Rajavartiomiehellä on tässä pykälässä tar-
koitetun tutkinnan suorittamiseksi rajavartio-
laitoksen valvonta-alueella oikeus päästä alu-
eelle, jossa tutkinnan kohteena oleva tapah-
tuma on sattunut, ja tarkastaa esineitä tai
asiakirjoja, joilla voi olla merkitystä tutkin-
nan suorittamiselle.

48 §

Vapautensa menettäneen henkilön käsittely

Rajavartiomiehen 17 §:n 2 momentin tai
18 §:n taikka 43 §:n säännösten nojalla
kiinniottaman tai pidättämän henkilön kä-

sittelyssä noudatetaan, mitä tutkintavankeudesta annetun lain (615/1974) 19 §:ssä säädetään rikoksesta epäiltyinä pidätettyjen tai muutoin lain nojalla vapautensa menettäneiden käsittelystä. Kiinniotetun oikeuksia saa rajoittaa vain siinä määrin kuin kiinniottamisen tarkoitus vaatii.

Rajavartiomiehen 18 §:n nojalla tai 44 §:n 2 momentissa tarkoitettujen säännösten nojalla kiinniottama tai pidättämä henkilö on luovutettava viipymättä poliisille.

Jos poliisi ei voi muiden virkatehtäviensä, kuljetusmatkan pituuden tai muun syyn vuoksi ottaa 1 momentissa tarkoitettua henkilöä heti haltuunsa, häntä saadaan säilyttää tilapäisesti rajavartiolaitoksen hallinnassa olevissa rajanylityspaikan tiloissa tai kiinniottopaikkaa lähinnä olevassa rajavartiolaitoksen yksikössä, kuitenkin enintään 24 tuntia kiinniottamisesta.

6 luku

Erinäiset säännökset

49 §

Virat ja sotilasvirkaan nimittäminen

Rajavartiolaitoksessa voi olla upseerin, opistoupseerin, erikoisupseerin, merivartijan ja rajavartijan sotilasvirkoja sekä siviilivirkoja.

Rajavartiolaitoksen upseerit nimittää virkaan tasavallan presidentti valtioneuvostossa tai sotilaallisten nimitysasiain esittelyssä.

Rajavartiolaitoksen sotilaalliset nimitysasiat esittelee tasavallan presidentille ministeri, jonka toimialaan rajavartiolaitos valtioneuvoston ohjesäännön mukaan kuuluu.

50 §

Virkamiehen siirtäminen ja tehtävään määrääminen

Rajavartiolaitoksen virkamies on velvollinen siirtymään toiseen rajavartiolaitoksen virkaan tai tehtävään, kun se on tarpeen rajavartiolaitoksen yksityiskohtaisen kokoonpanon mukaisen avoimen viran tai tehtävän täyttämistä varten taikka muutoin palveluksen asianmukaista järjestämistä varten.

Jos siirtäminen toiseen virkaan tai tehtävään aiheuttaa virkamiehelle palveluspaikkakunnan muutoksen, asianomaiselle on annettava päätöksestä tieto vähintään kolme kuukautta aikaisemmin.

Toiseen virkaan tai tehtävään siirtämistä koskevaan päätökseen, joka aiheuttaa virkamiehen palveluspaikkakunnan muuttumisen, saa hakea muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Siirtämistä koskeva päätös tulee kuitenkin noudatettavaksi siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin päättä. Muuhun toiseen virkaan tai tehtävään siirtämistä taikka virkamiehen tehtävään määräämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

51 §

Sotilasrikossäännösten soveltaminen

Rajavartiolaitoksen sotilasviroissa palvelevat ovat rikoslain (39/1889) 45 luvun sotilaita koskevien säännösten alaisia.

Sota-aikana ovat rikoslain 45 luvun säännösten alaisia rajavartiolaitoksessa myös sanotun luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä vastaavissa tehtävissä palvelevat henkilöt.

Tarkempia säännöksiä sotilasrikosten esitutkinnasta sekä sotilaskurinpitolain 12 §:ssä tarkoitetuista rajavartiolaitoksen kurinpitoesimiehistä, 31 §:ssä tarkoitettua lausunnon antamisesta ja 46 §:ssä tarkoitettua täytännönpanosta rajavartiolaitoksessa käsiteltävässä sotilaskurinpitoasiassa annetaan asetuksella.

52 §

Sotilasvirassa palvelevan tai sotilasvirkaan pyrkivän potilasasiakirjoihin sisältyvien terveydellisiä rajoituksia koskevien tietojen ilmoittaminen

Jos lääkäri toteaa palveluskelpoisuustarkastuksessa, palvelukseen ottamista koskevassa terveystarkastuksessa tai muussa terveystar-

kastuksessa, että rajavartiolaitoksen sotilasvirassa palvelevalla tai siihen otettavalla henkilöllä on sellaisia terveydellisiä rajoituksia, jotka vaikuttavat asianomaisen palveluskelppoisuusluokkaan, palvelusturvallisuuteen tai suoriutumiseen virkatehtävissä, lääkärin on, sen estämättä, mitä potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (785/1992) ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) säädetään potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen salassapidosta, annettava viivytyksettä tarkastuksesta tehtävistä johtopäätöksistä lausunto asianomaiselle rajavirtoviranomaiselle. Tässä tarkoitettu rajavirtoviranomainen on asetuksella tarkemmin säädetty sen rajavirtolaitoksen yksikön päällikkö, jossa palvelevaa tai jonka palvelukseen otettavaa virkamiestä lausunto koskee.

Lääkärin on tarkastetun pyynnöstä ilmoitettava antamastaan tarkastettua koskevasta lausunnosta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen rajavirtoviranomaiset eivät saa ilman asianomaisen kirjallista suostumusta sivulliselle ilmaista hänen terveydentilaansa koskevaa salassa pidettävää tietoa, jonka he ovat asemansa tai tehtävänsä perusteella saaneet.

53 §

Virkamiesten ilmoitus- ja muu toimintavelvollisuus

Rajavirtolaitoksen virkamies on velvollinen ilmoittamaan esimiehelleen tietoonsa tulleesta rajavirtolaitoksen tehtäviä koskevasta tärkeästä seikasta sekä tarvittaessa myös vapaa-aikanaan ryhtymään välttämättömiin toimenpiteisiin rajavirtolaitoksen tehtävien alaan kuuluvan vakavan rikoksen estämiseksi taikka etsintä- tai avustustehtävän käynnistämiseksi.

54 §

Virkamiesten ja muiden henkilöiden vaitiolovelvollisuus ja tietojen hyväksikäyttökielto

Rajavirtolaitoksen virkamies samoin kuin luottamustehtävää hoitava ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutakaan rajavirtolaitoksessa toimiessaan tietoonsa saamaa seikkaa,

josta lailla on säädetty vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun toiminta rajavirtolaitoksessa tai tehtävän hoitaminen rajavirtolaitoksen lukuun on päättynyt.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös sitä, joka asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) nojalla, harjoittelijana tai muutoin toimii rajavirtolaitoksessa tai toimii rajavirtolaitoksen toimeksiannosta tai toimeksiantotehtävää hoitavan palveluksessa taikka joka on saanut salassa pidettäviä tietoja lain tai sen nojalla annetun luvan nojalla, jollei laista tai sen nojalla annetusta luvasta muuta johdu. Asianosainen taikka hänen edustajansa tai avustajansa ei saa ilmaista sivulliselle toista koskevia salassa pidettäviä tietoja.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu henkilö ei saa käyttää hyödykseen tai toisen hyödyksi tai vahingoksi salassa pidettäviä tietoja. Asianosainen taikka hänen edustajansa tai avustajansa saa kuitenkin käyttää saamiaan tietoja sen asian käsittelyssä, johon tiedonsaantioikeus perustuu.

55 §

Virkamiesten vaitiolo-oikeus

Rajavirtolaitoksen virkamies ei ole todistajana tai muuten kuultaessa velvollinen ilmaisemaan hänelle hänen palvelussuhteessaan luottamuksellisesti tietoja antaneen henkilöllisyyttä eikä salassa pidettäviä taktisia tai teknisiä menetelmiä.

Tuomioistuin voi kuitenkin erittäin painavien syiden vaatiessa määrätä ilmaistavaksi 1 momentissa mainitun tiedon, milloin virallinen syyttäjä ajaa syytettyä rikoksesta, josta saattaa seurata vankeutta kuusi vuotta tai ankarampi rangaistus. Tietoja antaneen henkilöllisyyttä ei tällöinkään saa määrätä ilmaistavaksi, jos siitä ilmeisesti aiheutuisi vakavaa vaaraa hänen tai hänen läheisensä turvallisuudelle.

56 §

Asevelvolliset ja vapaaehtoisista asepalvelusta suorittavat

Asevelvollisia voidaan määrätä koulutettavaksi rajavirtolaitoksessa. Sama koskee

naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetussa laissa tarkoitettuun asepalvelukseen otettuja. Edellä mainittujen palveluksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä säädetään asevelvollisten ja vapaaehtoiseen asepalvelukseen otettujen naisten palveluksesta puolustusvoimissa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja asevelvollisia ja vapaaehtoiseen asepalvelukseen otettuja voidaan tarvittaessa käyttää rajavartiolaitoksen toiminnan tukena.

57 §

Rajavartiolaitoksen antama virka-apu

Rajavartiolaitos on velvollinen antamaan muulle valtion viranomaiselle virka-apua sen mukaan kuin siitä erikseen laissa säädetään. Rajavartiolaitos voi lisäksi pyynnöstä antaa valvonta-alueellaan muulle viranomaiselle laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi virka-apua.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua virka-avun antamisen edellytyksenä on, että virka-apua pyytävää viranomaista estetään suorittamasta virkatehtäviään eikä viranomainen voi saada esteen poistamiseksi poliisilta virka-apua, tai että viranomainen ei muutoin voi saada käyttöönsä sellaisia vain rajavartiolaitoksella olevia erityisiä kuljetus- tai valvontavälineitä taikka muita erityisiä laitteita, joita virka-apua pyytävä viranomainen tarvitsee tehtävässään.

Sen lisäksi, mitä edellä 1 ja 2 momentissa säädetään, rajavartiolaitos on velvollinen antamaan virka-apua valvonta-alueensa ulkopuolella:

1) pelastusviranomaiselle antamalla käytettäväksi pelastustoiminnassa tarvittavaa kalustoa, henkilövoimavaroja ja erityisasiantuntijapalveluja, jos se onnettomuuden laajuus tai erityisluonne huomioon ottaen on tarpeen; ja

2) poliisille, jos poliisille kuuluva yksittäinen virkatehtävä edellyttää sellaisen rajavartiolaitoksella olevan kaluston, henkilövoimavarojen tai erityisasiantuntemuksen käyttöä, jota poliisilla ei muuten ole käytettävissään. Poliisille virka-apua antavan rajavartiomiehen toimivaltuuksista on voimassa, mitä poliisilain 46 §:ssä säädetään.

Erityisestä syystä rajavartiolaitos voi antaa muutakin virka-apua valvonta-alueensa ulkopuolella siten kuin siitä asetuksella säädetään.

58 §

Rajavartiolaitokselle annettava virka-apu

Viranomaisen on annettava rajavartiolaitokselle kuuluvan tehtävän suorittamiseksi sellaista tarpeellista virka-apua, jonka antamiseen asianomainen viranomainen on toimivaltainen. Päätöksen virka-avun pyytämisestä tekee vähintään majurin arvoinen upseeri.

59 §

Rajavartiomiestä avustavan henkilön valtuudet

Henkilöllä, joka avustaa rajavartiomiestä tämän pyynnöstä tai suostumuksella virkatehtävän suorittamisessa, on tällöin oikeus rajavartiomiehen ohjeiden mukaisesti käyttää sellaisia rajavartiomiehelle kuuluvia valtuuksia, jotka rajavartiomies toimivaltansa rajoissa osoittaa. Oikeudesta käyttää voimakeinoja on kuitenkin voimassa, mitä 24 §:n 3 momentissa säädetään.

60 §

Rajavartiolaitoksen merenkulku

Rajavartiolaitokselle säädettyjä tehtäviä varten rajavartiolaitos harjoittaa valtion tarpeisiin merenkulkua, jossa noudatetaan merenkulkua koskevaa lainsäädäntöä siten kuin merilain (674/1994) 1 luvun 9 §:ssä säädetään.

Rajavartiolaitoksella on oikeus merilain 16 luvun säännösten estämättä luopua rajavartiolaitoksen alusten suorittaman meripelastustyön johdosta tulevasta pelastuspalkkiosta sekä rajavartiolaitoksen että sen aluksissa palvelevien virkamiesten, asevelvollisten ja vapaaehtoista asepalvelusta suorittavien osalta.

Asetuksella säädetään pelastuspalkkion jakamisesta noudatettavista perusteista rajavartiolaitoksen aluksen suorittama pelastuksen, jos pelastuspalkkiosta ei luovuta.

61 §

Rajavartiolaitoksen ilmailu

Tässä tai muussa laissa rajavartiolaitokselle säädettyjä tehtäviä varten rajavartiolaitos

harjoittaa sellaista yksinomaan valtion tarkoituksiin tapahtuvaa ilmailua kuin ilmailulain (281/1995) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetaan. Rajavartiolaitoksen ilma-alukset voidaan valtion omaisuutena ilmailulain säännösten estämättä jättää vakuuttamatta, jolloin valtio vastaa niistä vahingoista, joista korvaus muutoin suoritettaisiin ilmailulain 68 ja 69 §:ssä tarkoitettua vakuutuksesta. Se, mitä edellä säädetään valtion korvausvastuusta, koskee myös muuta kuin rajavartiolaitoksen ilma-alusta, jos se on vahingon sattuessa rajavartiolaitoksen käytössä.

Ilmailulaitoksen antamien lentosääntöjen ja ilmailua koskevien määräysten noudattamisesta rajavartiolaitoksen ilmailutoiminnassa säädetään ilmailulain 4 §:ssä. Rajavartiolaitos saa ilmailulain 4 §:n 3 momentissa säädettyssä tarkoituksessa poiketa ilmailutoiminnassaan edellä tarkoitetuista lentosäännöistä ja muista määräyksistä siten kuin rajavartiolaitoksen päällikkö poikkeavasta menettelystä määrää. Poikkeava menettely on suunniteltava ja toteutettava siten, että poikkeamisilla ei vaaranneta lentoturvallisuutta. Rajavartiolaitoksen on ennen määräysten antamista sovittava poikkeavasta menettelystä Ilmailulaitoksen kanssa.

Jos 2 momentissa tarkoitettua tehtävän suorittaminen välttämättä vaatii rajavartiolaitoksen käytössä olevan ilma-aluksen tilapäistä laskeutumista tai lentoonlähtöä muualta kuin ilmailulain 39 §:ssä tarkoitettulta lentopaikalta, rajavartiolaitoksella on ilmailulain säännösten estämättä oikeus siihen, jos lentoturvallisuutta ei vaaranneta.

62 §

Rajavartiolaitoksen suoritteista perittävät maksut

Rajavartiolaitoksen muulle viranomaiselle antamasta virka-apusta voidaan periä valtion maksuperustelaissa (150/1992) tarkoitettua omakustannushintaa alempi maksu tai jättää maksu kokonaan perimättä, jos virka-apua annetaan rajavartiolaitoksen oman tehtävän yhteydessä.

Jos rajavartiolaitoksen tehtävien järjestely sitä vaatii, rajavartiolaitoksen hallinnassa olevia asuinhuoneistoja voidaan valtion maksuperustelain säännösten estämättä vuokrata rajavartiolaitoksen virkamiesten asuinnoiksi liiketaloudellisesti hinnoiteltavaa vuokravastiketta alemmaa vastiketta vastaan siinä järjestyksessä kuin 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu ministeriö siitä päättää.

Rajavartiolaitoksella on valtion maksuperustelain säännösten estämättä oikeus luopua perimästä maksua 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua sairaankuljetuksesta, jos maksun periminen yksittäistapauksessa olisi kohtuutonta.

63 §

Henkilö- ja omaisuusvahinko

Rajavartiolaitoksen virkamiehen on viivytyksettä tehtävä esimiehelleen ilmoitus virkatehtävän suorittamisen yhteydessä syntyneestä muusta kuin vähäiseksi katsottavasta henkilö- tai omaisuusvahingosta. Tapahtumasta tulee tarvittaessa taikka vahinkoa kärsineen tai virkatoimen suorittaneen pyynnöstä toimittaa tutkinta. Tutkinnan suorittaa poliisi, jollei kyseessä ole sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävä vahinkoasia.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua toimenpiteen yhteydessä vammoja saaneelle on viivytyksettä annettava hoitoa ja järjestettävä tarvittaessa lääkärinapua. Jos joku ilmoittaa saaneensa vammoja rajavartiomiehen toimenpiteen johdosta, on hänelle niin pian kuin mahdollista annettava tilaisuus päästä lääkärintarkastukseen tai jollei se ole välittömästi mahdollista, esteettömän henkilön tarkastettavaksi.

Kustannukset 2 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä suoritetaan ennakolta valtion varoista.

64 §

Haitan ja vahingon korvaaminen

Rajavartiolaitoksen esikunta myöntää ja suorittaa korvauksen 14 ja 62 §:ssä tarkoitettua haitasta ja vahingosta.

Korvausta on haettava rajavartiolaitoksen esikunnalta kirjallisesti, mikäli mahdollista kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun haittaa tai vahinkoa kärsinyt sai tiedon haitan tai vahingon tapahtumisesta.

65 §

Kansainvälinen toiminta

Rajavartiomiehellä on oikeus 4 §:ssä tarkoitetun tehtävän toteuttamiseksi rajavartiolaitoksen valvonta-alueella rikoksenteosta verekseltään tavatun henkilön kiinniottamiseksi jatkaa aloitettua takaa-ajoa Suomen maaraajan yli vieraan valtion alueelle sen mukaan kuin oikeudesta takaa-ajon jatkamisesta vieraan valtion alueella on Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa sovittu.

Rajavartiomiehellä on vieraan valtion alueella tapahtuvassa takaa-ajossa sellainen toimivalta kuin 1 momentissa tarkoitetussa sopimuksessa on sovittu. Rajavartiomiehen virkavelvollisuuksista ja virkamiesasemaan kuuluvista eduista vieraan valtion alueella tapahtuvan takaa-ajon ja 27 §:n 3 momentissa tarkoitetun tarkkailun osalta on voimassa soveltuvin osin samat säännökset ja määräykset kuin Suomessa toteutettavassa virkatehtävässä.

Edellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu ministeriö voi asioissa, jotka eivät kuulu lainsäädännön alaan taikka vaadi eduskunnan suostumusta tai tasavallan presidentin toimenpidettä, tehdä rajavartiolaitoksen tehtävien alaan kuuluvia, tavanomaisina pidettäviä yhteistoimintasopimuksia Suomen rajoihin rajoittuvien valtioiden ja muidenkin Itämeren rantavaltioiden rajavalvonnasta ja rajatarkastusten suorittamisesta vastaavien viranomaisien kanssa.

66 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan

1) kieltäytyy antamasta rajavartiomiehen pyynnöstä 17 §:n 1 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja;

2) jättää noudattamatta rajavartiomiehen antaman liikenteen ohjaamiseksi taikka kuluneuvon pysäyttämiseksi 15 §:n 1 momentissa tai 16 §:n 1 momentissa tarkoitetun selvästi havaittavan merkin tai määräyksen; taikka

3) jättää noudattamatta rajavartiomiehen antaman paikan tai alueen eristämiseksi tai tyhjentämiseksi 15 §:n 2 momentissa tarkoitetun käskyn tai kiellon,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *niskoittelusta rajavartiomiestä vastaan* sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi kuukaudeksi.

67 §

Tarkemmat säännökset

Asetuksella säädetään:

1) rajavartiolaitoksen tarkemmasta kokoonpanosta sekä rajavartiolaitoksen esikunnan, rajavartioston, merivartioston ja rajavartiolaitoksen muun yksikön tehtävistä;

2) oikeudesta järjestää rajavartiolaitoksen virkamiehille maksutonta sairaanhoitoa;

3) sotilasarvoista ja niihin ylentämisestä;

4) rajavartiolaitoksessa annettavan koulutuksen järjestelyistä, oppilasvalintamenettelystä, oppiaineista, tukintovaatimuksista, arvostelumenettelystä sekä koulutukseen osallistuvien virkamiesten opiskelun keskeyttämisestä; sekä

5) rajavartiolaitoksen virkapuvusta, virkamerkistä, tunnuskuvasta, muusta varustuksesta sekä ansiorististä ja ansiomitalista.

Edellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu ministeriö voi antaa tarkempia säännöksiä menettelystä kiinni otettujen käsittelyssä, haltuun otetun omaisuuden säilyttämisessä, kuluneuvon pysäyttämässä ja voimakeinojen käyttämisessä samoin kuin voimankäyttövälineistä ja virka-avun antamisesta.

68 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Tällä lailla kumotaan rajavartiolaitoksesta
10 päivänä tammikuuta 1975 annettu laki
(5/1975) siihen myöhemmin tehtyine muu-
toksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin
toimiin.

Helsingissä 3 päivänä helmikuuta 1999
